

Prof. dr Andrzej (André) Hubert Ruszkowski (1910 – 2002)

Urodził się 16 listopada 1910 w Kijowie na Ukrainie. Zmarł 21 kwietnia 2002 w Ottawie, Ontario, Kanada i jest pochowany na Hope Cemetery w Ottawie. Prawnik, światowej sławy krytyk filmowy, nauczyciel akademicki w Peru, w Stanach Zjednoczonych i w Kanadzie, działacz narodowy i społeczny, erudyta i poliglota, dziennikarz katolicki i dyplomata watykański. Członek tajnego „Zakonu Narodowego” (poziom „N”) Organizacji Polskiej (OP). Profesor Andrzej Hubert (2-ga imion) Ruszkowski był synem Jana, profesora okulistyki w Warszawie i w Edynburgu, i Janiny z d. Sobolewskiej. Wychowany w rodzinie pochodzenia szlacheckiego h. Pobóg, w duchu patriotyzmu i oddania Bogu, Ojczyźnie i bliźnim. Miał jedyną siostrę Janinę, zamężną Kościelską, która zmarła w Anglii.

Wykształcenie

W 1928 r. zdał maturę w Państwowym Gimnazjum im. Adama Mickiewicza w Warszawie. Studia prawnicze w latach 1928-1932 w Uniwersytecie Warszawskim, a doktorat z prawa na Université de Lille we Francji w 1935 r.

Działalność przedwojenna

W latach młodości członek organizacji studenckich chrześcijańsko-narodowych, związany później z radykalnym odłamem polskiego ruchu narodowego (Obóz Narodowo-Radykalny ABC (ONR-ABC)). Członek i współtwórca tajnej Organizacji Polskiej (OP) sterującej podczas okupacji tzw. Grupą „Szańca” i Związkiem Jaszczurczym (ZJ), a później Narodowymi Siłami Zbrojnymi (NSZ). Prezes Związku Akademickich Stowarzyszeń Katolickich w Warszawie 1932-1933, kierownik Wydziału Zagranicznego Naczelnego Komitetu Akademickiego w Warszawie 1932-1933. Redaktor prawniczego tygodnika „ABC” i dziennikarz w Warszawie. Krytyk filmowy i sekretarz Polskiego Związku Producentów Filmowych (PZPF) w Warszawie 1932-1939; adwokat i radca prawny PZPF oraz kilku innych przedsiębiorstw filmowych w 1939 r.; sekretarz komisji prawnej przy Międzynarodowej Izbie Filmowej.

Losy wojenne

Podczas wybuchu wojny przebywał we Francji. Po powstaniu polskiego rządu na wygnaniu szef biura filmowego Ministerstwa Informacji i Dokumentacji Rządu RP na uchodźstwie we Francji w latach 1939-1940; delegat Polskiego Czerwonego Krzyża w Lourdes, a następnie w Lyonie i w Paryżu 1940-1944. Podczas okupacji łącznik Podziemia polskiego we Francji z wywiadem Wolnych Francuzów (gen. Charles'a de Gaulle).

Po wojnie

Francja

Po wojnie organizował pobyt dla żołnierzy Brygady Świętokrzyskiej Narodowych Sił Zbrojnych (NSZ) na terenie Francji i ich zabezpieczenie przed zamachem ze strony kolaborantów rządu lubelskiego. Prezes studenckiego Stowarzyszenia Polskiej Katolickiej Młodzieży we Francji „Veritas”, które łączyło młodych Polaków, byłych więźniów niemieckich obozów koncentracyjnych, robotników przymusowych i b. żołnierzy polskich przebywających na Zachodzie, którzy chcieli kontynuować studia, głównie w Paryżu. W tym czasie Andrzej Ruszkowski był członkiem najwyższego poziomu „Z”, czyli tzw. „Zakonu Narodowego”, tajnej Organizacji Polskiej (OP). Wieńczysław Wagner tak wspomina działanie organizacji „Veritas”, w której był wiceprezesem (a prezesem był Andrzej Ruszkowski): *Nasza grupa urządziła pogadanki i dyskusje, chodziła na msze w polskim kościele (przy ul. St. Honoré) i utrzymywała kontakty z organizacjami niepolskimi. Wraz z tysiącami studentów francuskich na pielgrzymce w Chartresm przypominającej przedwojenne pielgrzymki do Częstochowy. Andrzej Ruszkowski wraz z Wagnerem i Stanisławem Grocholskim z NiD (Niepodległość i Demokracja) uczestniczyli w pracach Międzynarodowego Ruchu Inteligencji Katolickiej „Pax Romana” (organizacji powstałej w Szwajcarii w 1921 r.). Polacy we Francji działali w pionie studenckim tego ruchu. W 1951 i w 1957, Ruszkowski i Wagner byli współorganizatorami Kongresów Apolstolstwa Świeckich w Rzymie. Andrzej Ruszkowski był też członkiem pierwszej Rady Międzynarodowego Ruchu Inteligencji Katolickiej „Pax Romana” 1947-1950.*

Po wyzwoleniu Francji, Andrzej Ruszkowski był współpracownikiem Katolickiej Centrali Filmowej w Paryżu 1945-1952; sekretarzem generalnym ds. kontaktów zewnętrznych Międzynarodowej Katolickiej Organizacji Filmowej (O.C.I.C.) 1946-1956; członkiem jury międzynarodowych festiwali filmowych m.in. w Cannes, Wenecji i Punta del Este (w Urugwaju). W latach 1948-1953 redaktor „International Film Review” wydawanego w trzech językach.

Ameryka Południowa

Emigruje z Francji w 1952 r. do Peru gdzie zostaje profesorem Papieskiego Uniwersytetu Katolickiego w Limie. Korespondent agencji prasowej „Noticias Catolicas” w Waszyngtonie 1956-1961; redaktor naczelny tygodnika Archidiecezji Lima „Actualidad” 1962-1964; wicedyrektor biura prasowego Komitetu Biskupów Ameryki Łacińskiej podczas 3-ciej Sesji Soboru watykańskiego II w 1964 r.; doradca Papieskiej Komisji ds. Masowej Komunikacji (członek pięcioosobowego zespołu odpowiedzialnego za redakcję ostatecznej wersji Papieskiej Instrukcji Duszpasterskiej *Communio et Progressio*). W 1970 r; stypendysta Fundacji Fullbright'a (opracował studium socjologiczne o Sidney Poitier) i wykładowca na Loyola University w Chicago 1966-1967. W latach 1972-1976 członek oficjalnej delegacji Stolicy Apostolskiej na Ogólne Zgromadzenie ONZ w Nowym Jorku.

Kanada

W 1968 r. emigruje z Peru do Kanady na zaproszenie Saint Paul University gdzie tworzy wydziały komunikacji społecznej na Saint Paul University i na Uniwersytecie Ottawskim 1968-

1985; visiting professor Uniwersytetu Gregoriańskiego w Rzymie w latach 1983-1986. W 1976 r. przechodzi oficjalnie na emeryturę jako profesor Saint Paul University i University of Ottawa. Nauczyciel akademicki wielu pokoleń dziennikarzy i specjalistów od środków masowej komunikacji społecznej.

Twórca i długoletni prezes Oddziału Ottawskiego Polskiego Instytutu Naukowego w Kanadzie 1974-1989, wice-prezes Polskiego Instytutu Naukowego w Kanadzie. W latach 70-tych i 80-tych członek Północno-Amerykańskiego Studium ds. Polskich. Profesor Ruszkowski pełnił też funkcję wiceprezesa Kongresu Polonii Kanadyjskiej Okręg Ottawa w latach 70-tych.

Profesor Andrzej Ruszkowski utrzymywał kontakty z wieloma przyjaciółmi. Do jego bliskich przyjaciół należał m.in. Wojciech Wasiutyński, z którym się znał od czasów wczesnej młodości w przedwojennej Warszawie i podczas wspólnej działalności w kołach młodzieży narodowej. W 1980 Instytut Roama Dmowskiego, zał. przez Wasiutyńskiego wydał unikalną pozycję wydaną w podziemnie również w okupowanej Polsce p.t. *Śłownik polityczny*. Inicjatywę i realizację wydania tej ważnej pozycji podjął Komitet Wydawniczy w składzie: Tadeusz Bielecki, Antoni Dargas, Kazimierz Kościa, Józef Płoski, Albin Tybulewicz i Wojciech Wasiutyński. Opracowaniem haseł zajął się zespół w którym figuruje również nazwisko Andrzeja Ruszkowskiego: Józef Baraniecki, dr Tadeusz Bielecki, prof. Stanisław Bóbr-Tylingo, prof. Ignacy Człowiekowski, Mieczysław Harusewicz, Tadeusz Hobler, Leszek Jasieńczyk-Krajewski, Tadeusz Kosecki, dr Kazimierz Kościa, Witold Leitgeber, Stafn Marcinkowski, Waclaw Netter, Afam Niebieszczański, Roman Oswald, Józef Płoski, prof. Andrzej Ruszkowski, prof. Zygmunt Tkocz, Wiktor Trościanko, Albin Tybulewicz i dr Wojciech Wasiutyński. W tych nazwiskach zamyka się jeden z najważniejszych etapów rozwoju polskiego ruchu nardoowego na emigracji.

Odnaczenia, nagrody i wyróżnienia

Laureat nagród Association of Roman Catholic Communicators of Canada w 1986 r. i 1999 r. Doktor honoris causa Uniwersytetu Montrealskiego w 1962 r. W 1988 r. nazwano Jego imieniem jedną z sal wykładowych Uniwersytetu Ottawskiego. W uznaniu zasług dla Kościoła Powszechnego Stolica Apostolska przyznała mu Krzyż Komandorski Papieskiego Orderu Św. Grzegorza Wielkiego, a Republika Francuska Palmy Akademickie. Za pracę w polskim Podziemiu na terenie okupowanej Francji odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi z Mieczami. Prezes Honorowy Oddziału Ottawskiego (1993) i Członek Honorowy Polskiego Instytutu Naukowego w Kanadzie (1994).

Publikacje

Autor licznych artykułów naukowych, publicystycznych i krytyk filmowych. Autor szeregu książek broszur i trzech książek (m.in. w jęz. hiszpańskim *El Comunismo*). Publikował w jęz. francuskim, angielskim, polskim i hiszpańskim.

Rodzina

Przed wojną Andrzej Ruszkowski zawarł związek małżeński z Kornelią Ireną z d. Loga, h. Kopacz, absolwentką prawa Uniwersytetu Warszawskiego, działaczką narodową, adwokatem, radcą prawnym i sędzią Sądu Diecezjalnego w Ottawie. Posiadali czworo dzieci: Jean Paul (Jan Paweł), Maria zam. Babińską, Andrzej (zmarł) i Jan (zmarł), oraz sześciu wnuków, i dziewięcioro prawnucząt (w 2002 roku).

Bibliografia

Aleksander Maciej Jabłoński, *Pożegnanie Profesora Andrzeja Ruszkowskiego*, manuskrypt, Ottawa 2002

Aleksander Maciej Jabłoński, *Wspomnienie o Profesorze Andrzeju Hubercie Ruszkowskim*, Biuletyn Polskiego Instytutu Naukowego w Kanadzie, Vol. XIX, 2002

Agata i Zbigniew Judyccy, *Polonia, Słownik biograficzny*, PWN, Warszawa 2000

Kalendarz Polski na rok 1991, „Promyk”, Ottawa 1991

A Search for Knowledge and Freedom, praca zbiorowa, Polski Instytut Naukowy, Oddział Ottawski, „Promyk”, Ottawa 1995

Wojciech Wasiułyński (red.), *Słownik polityczny*, Instytut Romana Dmowskiego, Nowy York 1980

/AMJ/